

حسابداری مالی و صنعتی

سری کتاب‌های کمک آموزشی کارشناسی ارشد

مجموعه مدیریت مالی

مؤلفان:

دکتر سهیل نوردرخشان

سجاد عبدلی

سرشناسه	: دکتر نوردرخشان، سهیل (۱۳۶۱)
عنوان	: حسابداری مالی و صنعتی
مشخصات نشر	: تهران: مشاوران صعود ماهان، ۱۴۰۲
مشخصات ظاهری	: ۳۳۴ ص
فروست	: سری کتاب‌های کمک آموزشی کارشناسی ارشد
شناسه افزوده	: سجاد عبدلی (۱۳۷۴)
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۸-۹۱۴-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فنیای مختصر
یادداشت	: این مدرک در آدرس http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۲۹۷۰۸

کتاب: ..... حسابداری مالی و صنعتی
مدیر مسئول: ..... هادی سیاری، مجید سیاری
مولفان: ..... دکتر سهیل نوردرخشان - سجاد عبدلی
ناشر: ..... مشاوران صعود ماهان
مدیر تولید محتوا: ..... سمیه بیگی
نوبت و تاریخ چاپ: ..... اول / ۱۴۰۲
تیراژ: ..... ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ..... ۴/۰۷۰/۰۰۰ ریال
شابک: ..... ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۸-۹۱۴-۷

انتشارات مشاوران صعود ماهان: خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع مطهری،

روبروی قنادی هتل بزرگ تهران، جنب بانک ملی، پلاک ۲۰۵۰

تلفن: ۴-۸۸۱۰۰۱۱۳

سخن ناشر

«ن والقلم و ما یسطرون»

کلمه نزد خدا بود و خدا آن را با قلم بر ما نازل کرد.

به پاس تشکر از چنین موهبت الهی، مؤسسه ماهان درصدد برآمده است تا در راستای انتقال دانش و مفاهیم با کمک اساتید مجرب و مجموعه کتب آموزشی خود برای شما داوطلبان ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد، گام مؤثری بردارد. امید است تلاش‌های خدمتگزاران شما در این مؤسسه پایه‌گذار گام‌های بلند فردای شما باشد. مجموعه کتاب‌های کمک آموزشی ماهان به‌منظور استفاده داوطلبان کنکور کارشناسی ارشد سراسری و آزاد تألیف شده‌اند. در این کتاب‌ها سعی کرده‌ایم با بهره‌گیری از تجربه اساتید بزرگ و کتب معتبر داوطلبان را از مطالعه کتاب‌های متعدد در هر درس بی‌نیاز کنیم.

دیگر تألیفات ماهان برای سایر دانشجویان به‌صورت ذیل است.

● مجموعه کتاب‌های ۸ آزمون: شامل ۵ مرحله کنکور کارشناسی ارشد ۵ سال اخیر به همراه ۳ مرحله آزمون تألیفی ماهان همراه با پاسخ تشریحی می‌باشد که برای آشنایی با نمونه سوالات کنکور طراحی شده است. این مجموعه کتاب‌ها با توجه به تحلیل ۳ ساله اخیر کنکور و بودجه‌بندی مباحث در هریک از دروس، اطلاعات مناسبی جهت برنامه‌ریزی درسی در اختیار دانشجو قرار می‌دهد.

بدین‌وسیله از مجموعه اساتید، مولفان و همکاران محترم خانواده بزرگ ماهان که در تولید و به‌روزرسانی تألیفات ماهان نقش مؤثری داشته‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نماییم.

دانشجویان عزیز و اساتید محترم می‌توانند هرگونه انتقاد و پیشنهاد درخصوص تألیفات ماهان را از طریق سایت ماهان به آدرس mahan.ac.ir با ما در میان بگذارند.

مؤسسه آموزش عالی آزاد ماهان

سخن مؤلف

مقدمه مؤلف

علی رغم وجود کتب متعدد ترجمه شده و همچنین تألیفی در زمینه حسابداری مالی و صنعتی، همواره فقدان منبعی جامع که بتواند پاسخگوی نیاز داوطلبان آزمون ورودی مقطع کارشناسی ارشد مدیریت مالی باشد، احساس می‌گردد. لذا بر آن شدیم تا با رویکردی متفاوت و با در نظر گرفتن محدودیت‌های زمانی و مشغله‌های اجرایی دانشجویان و داوطلبان عزیز رشته مدیریت مالی مجموعه‌ای را تدوین نمائیم تا کلیه نکات و مطالب درسی که می‌تواند در آزمون کارشناسی ارشد مورد سؤال واقع گردد بصورت چکیده و خلاصه‌وار ارائه نموده و موجبات آمادگی هر چه بیشتر این عزیزان را فراهم نماید.

کتاب پیش رو براساس بیش از ۱۴ سال سابقه تدریس اینجانب در کلاس‌های مختلف کاربردی، آمادگی آزمون‌های ارشد و دکتری، آزمون‌های اخذ مدارک حرفه‌ای سازمان بورس، آزمون جامعه حسابداران رسمی و کارشناسی رسمی دادگستری و نیز تجربه ۱۷ ساله اجرائی در حوزه حسابداری مدیریت و مدیریت مالی بزرگترین شرکت‌های تولیدی و خودروسازی کشور عزیزمان تدوین شده که در آن از منابع مرجع که همواره مورد توجه طراحان سؤال بوده است نیز استفاده شده بگونه‌ای که کتاب حاضر را به عنوان منبعی کامل و بی نظیر در جهت موفقیت داوطلبان کنکور فوق لیسانس تبدیل می‌نماید. که علاوه بر بیان مطالب به زبانی ساده و روان، کلیه تست‌های درس حسابداری مالی و صنعتی آزمون کارشناسی ارشد از سال ۸۹ تا سال ۹۹ را بصورت طبقه‌بندی شده و با پاسخ تشریحی در پایان هر فصل در اختیار دانشجویان عزیز قرار داده است.

در خاتمه بر خود لازم می‌دانیم که از حمایت‌ها و زحمات جناب آقای دکتر سیاری مدیر عامل محترم مؤسسه ماهان و جناب آقای فخرالدین سیفی مدیر محترم تحصیلات تکمیلی مؤسسه که موجبات تألیف و چاپ این مجموعه را فراهم نمودند تشکر و قدردانی نمائیم. همچنین امیدواریم که کتاب حاضر برای دانشجویان گرامی مفید واقع شده و در عین حال انتظار داریم که ما را از نظرات سازنده و ارزشمند خود جهت بهبود کیفی و محتوایی چاپ‌های بعد بهره‌مند سازند.

و من الله توفیق

سپهیل نوردرخشان - سجاد عبدلی

فهرست

۶	فصل اول - حسابداری شرکت‌های خدماتی
۲۱	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل اول
۲۳	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل اول
۲۷	فصل دوم - حسابداری شرکت‌های بازرگانی (حسابداری موجودی کالا)
۳۵	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل دوم
۳۹	سوالات کنکور آزاد فصل دوم
۴۲	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل دوم
۴۵	فصل سوم - حسابداری وجه نقد و مطالبات
۵۲	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل سوم
۵۵	سوالات کنکور آزاد فصل سوم
۵۶	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل سوم
۵۹	فصل چهارم - صورت جریان وجه نقد
۶۵	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل چهارم
۶۶	سوالات کنکور آزاد فصل چهارم
۶۷	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل چهارم
۷۰	فصل پنجم - حسابداری دارایی‌های ثابت
۷۵	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل پنجم
۷۷	سوالات کنکور آزاد فصل پنجم
۷۸	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل پنجم
۸۱	فصل ششم - حسابداری و گزارشگری مالی و صورت‌های مالی اساسی
۹۲	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل ششم
۹۷	سوالات کنکور آزاد فصل ششم
۱۰۰	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل ششم
۱۰۲	فصل هفتم - شرکت‌های تضامنی
۱۱۷	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل هفتم
۱۲۴	سوالات کنکور آزاد فصل هفتم
۱۲۹	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل هفتم
۱۳۱	فصل هشتم - حسابداری شرکت‌های سهامی
۱۴۱	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل هشتم
۱۴۸	سوالات کنکور آزاد فصل هشتم
۱۵۳	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل هشتم
۱۵۶	فصل نهم - اوراق قرضه
۱۶۳	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل نهم
۱۶۴	سوالات کنکور آزاد فصل نهم
۱۶۶	فصل دهم - حسابداری مواد، دستمزد و سربار
۱۸۳	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل دهم
۱۸۹	سوالات کنکور آزاد فصل دهم
۱۹۲	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل دهم
۱۹۵	فصل یازدهم - هزینه‌های سفارش کالا
۱۹۷	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل یازدهم
۱۹۹	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل یازدهم
۲۰۰	فصل دوازدهم - هزینه‌های مرحله‌ای
۲۰۸	سوالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل دوازدهم
۲۱۳	سوالات کنکور آزاد فصل دوازدهم
۲۱۶	سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل دوازدهم
۲۱۸	پاسخنامه‌ها
۳۱۸	سوالات کنکور سراسری ۹۹ الی ۱۴۰۲
۳۳۰	منابع

فصل اول

حسابداری شرکتهای خدماتی

عناوین اصلی

- ❖ معادله اساسی حسابداری
- ❖ بدهکار و بستانکار
- ❖ ثبت فعالیتها در دفاتر
- ❖ تراز آزمایشی
- ❖ اصلاحات
- ❖ تهیه صورتهای مالی
- ❖ بستن حسابها

تعریف حسابداری

حسابداری یا زبان تجارت، یک سیستم است که در آن فرآیند جمع‌آوری، طبقه‌بندی، ثبت، خلاصه کردن اطلاعات و تهیه گزارش‌های مالی و صورت‌های حسابداری در شکل‌ها و مدل‌های خاص انجام می‌شود. بنابراین حسابداری را می‌توان دارای چهار مرحله دانست: ثبت رخدادهای طبقه‌بندی، تلخیص و تفسیر نتایج به دست آمده.

نکاتی درباره تعریف حسابداری

نکته: حسابداری فن است نه علم. به این علت که علم عبارت است از: دانستن قابل اثبات به روش عینی و قابل اعتماد مبتنی بر مشاهده و آزمایش؛ حسابداری دارای چنین خصوصیتی نیست.

نکته: فعالیت‌های مالی هر مؤسسه اساس و مبنای عملیات حسابداری آن مؤسسه محسوب می‌شود. این فعالیت‌ها اکثراً شامل تعدادی دادوستد و یا معامله است.

نکته: واحد اندازه‌گیری در حسابداری واحد پول رایج در کشور است. اعدادی که در دفاتر و صورتحساب‌ها نوشته می‌شود، معرف حجم یا تعداد اموال و یا اشیا نیست، بلکه بهای آن‌ها را به ریال نشان می‌دهد.

نکته: با توجه به تعریف، فن حسابداری دارای چهار مرحله ثبت فعالیت‌ها، طبقه‌بندی اقلام ثبت‌شده، تلخیص اقلام و تفسیر نتایج حاصله از بررسی اقلام خلاصه‌شده است.

در مرحله ثبت معاملات کلیه دادوستدها و فعالیت‌های مالی به ترتیب در دفتری به نام دفتر روزنامه ثبت می‌شود. در مرحله طبقه‌بندی اعداد ثبت‌شده در دفتر روزنامه به حساب‌های مختلف دفتر دیگری به نام دفتر کل انتقال می‌یابند. با ترکیب و تنظیم حساب‌های دفتر کل نتایج فعالیت‌های مالی در صورتحساب‌ها خلاصه می‌شود، این صورتحساب‌ها عبارت‌اند از ترازنامه و صورت سود و زیان.

معادله اساسی حسابداری

تمام عملیات حسابداری بر پایه معادله حسابداری شکل می‌گیرد و معادله حسابداری همیشه باید برقرار باشد.

$$\boxed{\text{دارایی‌ها} = \text{بدهی‌ها} + \text{سرمایه}}$$

(دارایی)

حقوق نسبت به منافع اقتصادی آتی را دارایی می‌گویند. انواع دارایی‌ها به شرح زیر است:

(۱) موجودی نقدی	(۲) حساب‌های دریافتی	(۳) پیش‌پرداخت‌ها
(۴) زمین	(۵) ساختمان	(۶) موجودی مواد و کالا
(۷) اثاثه	(۸) و ...	

(بدهی)

بدهی عبارت است از تعهد انتقال منافع اقتصادی توسط شرکت ناشی از معاملات یا سایر رخدادهای گذشته.

انواع بدهی‌ها به شرح زیر است:

(۱) حساب‌های پرداختی	(۲) اسناد پرداختی	(۳) پیش‌دریافت‌ها

(سرمایه)

سرمایه، حق مالی منافع باقی مانده در دارایی‌ها یک واحد تجاری پس از کسر بدهی‌ها از دارایی‌ها می‌باشد. از جمله حساب‌های مرتبط با سرمایه می‌توان سرمایه‌گذاری مجدد، درآمدها، هزینه‌ها و برداشت را نام برد.

(بدهکار و بستانکار)

از آنجا که سیستم ثبت اطلاعات و رخدادها در حسابداری سیستم دوطرفه است برای ثبت رخدادها باید حسابی بدهکار و حسابی دیگر بستانکار گردد.

دارایی‌ها ماهیت بدهکار داشته اما بدهی‌ها و سرمایه ماهیت بستانکار دارند. یعنی افزایش در دارایی‌ها به بدهکار و کاهش دارایی‌ها به بستانکار منظور می‌گردد. هم‌چنین افزایش در بدهی‌ها (سرمایه) به بستانکار و کاهش آن‌ها به بدهکار منظور می‌گردد.

تجزیه و تحلیل معادله حسابداری

برای تجزیه و تحلیل معادله حسابداری مثال‌هایی بیان می‌شود و سپس آثار آن بر معادله حسابداری تشریح می‌شود.

مثال: آقای امیر با ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال آورده نقدی مؤسسه خدماتی آگهان تبلیغ را تأسیس نمود و این مبلغ را به صندوق شرکت واریز نمود. دارایی‌های مؤسسه (صندوق) به مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد، بدهی‌ها تغییر نمی‌کند و سرمایه نیز ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد.
دارایی‌ها = بدهی + سرمایه
 $1,000,000 + 0 = 1,000,000$

مثال: آقای امیر مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال ملزومات به‌طور نقد خریداری کرد. یک دارایی (ملزومات) به مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال افزایش پیدا می‌کند و یک دارایی دیگر (صندوق) به مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال کاهش پیدا می‌کند و بدهی‌ها و سرمایه تغییر نمی‌کنند.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $1,000,000 + 0 = 1,000,000$
اینک $0 + 0 = 100,000 - 100,000$
در نتیجه $1,000,000 + 0 = 1,000,000$

مثال: آقای امیر مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال ائانه خریداری کرده است و قرار شد وجه آن را ۲ ماه آینده پرداخت کند. دارایی مؤسسه (ائانه) به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال افزایش پیدا می‌کند و بدهی مؤسسه (حساب‌های پرداختی) نیز به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال افزایش پیدا می‌کند.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $1,000,000 + 0 = 1,000,000$
اینک $0 + 200,000 = 200,000$
در نتیجه $1,000,000 + 200,000 = 1,200,000$

مثال: آقای امیر ماشین‌آلاتی به مبلغ ۴۰۰,۰۰۰ ریال خریداری کرد که نیمی از بهای آن را به‌صورت نقد پرداخت نمود و برای نیم دیگر چک ۱ ساله‌ای صادر نمود. یک دارایی (ماشین‌آلات) به مبلغ ۴۰۰,۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد و از طرفی چون نیمی از بهای آن نقد پرداخت شده یک دارایی دیگر (صندوق) به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد و بدهی‌ها (اسناد پرداختی) به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $1,000,000 + 200,000 = 1,200,000$
اینک $0 + 200,000 = 400,000 - 200,000$
در نتیجه $1,000,000 + 400,000 = 1,400,000$

مثال: آقای امیر بدهی مربوط به مورد ۳ (خرید ائانه نسیه) را پرداخت کرد. دارایی‌ها (صندوق) ۲۰۰,۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد و بدهی‌ها نیز (حساب‌های پرداختی) ۲۰۰,۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه

$$\begin{aligned} \text{از قبل } & 1,000,000 + 400,000 = 1,400,000 \\ \text{اینک } & (200,000) + 0 \\ \text{در نتیجه } & 1,000,000 + 200,000 = 1,200,000 \end{aligned}$$

مثال: آقای امیر ۱۰۰,۰۰۰ ریال از صندوق شرکت به حساب بانک واریز کرد.
 یک دارایی (بانک) به مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال افزایش می‌یابد و یک دارایی دیگر (صندوق) به مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد.
 دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
 از قبل $1,000,000 + 200,000 = 1,200,000$
 اینک $0 + 0 = 100,000 - 100,000$
 در نتیجه $1,000,000 + 200,000 = 1,200,000$

توجه: همان‌طور که ملاحظه شد معادله حسابداری در هر ۶ مورد فوق موازنه دارد.

حساب‌های مرتبط با حساب سرمایه

از جمله حساب‌های مرتبط با سرمایه می‌توان به سرمایه‌گذاری مجدد، برداشت، درآمد و هزینه نام برد.
 سرمایه‌گذاری مجدد: اصطلاحی است که برای سرمایه‌گذاری مجدد صاحب مؤسسه از آن استفاده می‌شود و باعث افزایش دارایی‌ها و سرمایه مؤسسه می‌گردد.
 برداشت: اصطلاحی است که از آن برای برداشت از دارایی‌های مؤسسه برای مصارف شخصی صاحب مؤسسه استفاده می‌شود و باعث کاهش دارایی‌ها و کاهش سرمایه می‌گردد.
 درآمد: به افزایش در دارایی‌ها و یا کاهش در بدهی‌ها که به علت فروش کالا و یا ارائه خدمات ایجاد شده است گفته می‌شود و باعث افزایش سرمایه می‌گردد.
 هزینه: به کاهش در دارایی‌ها و یا افزایش در بدهی‌ها که به علت خرید کالا و یا دریافت خدمات ایجاد شده است گفته می‌شود و باعث کاهش سرمایه می‌گردد.

فعالیت‌های زیر را در معادله حسابداری تجزیه و تحلیل کنید.
 مثال: آقای امیر ۵۰,۰۰۰ ریال بابت خدماتی که به مشتریان ارائه نمود نقداً دریافت کرد.
 دارایی‌ها (صندوق) مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریال افزایش داشته‌اند و سرمایه نیز (درآمد) ۵۰,۰۰۰ ریال افزایش داشته است.
 دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
 از قبل $1,000,000 + 200,000 = 1,200,000$
 اینک $50,000 + 0 = 50,000$
 در نتیجه $1,050,000 + 200,000 = 1,250,000$

مثال: آقای امیر بابت حقوق کارکنان ۴۰,۰۰۰ ریال پرداخت کرد.
 دارایی‌ها (صندوق) مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال کاهش داشته‌اند و سرمایه نیز به علت پرداخت هزینه حقوق ۴۰,۰۰۰ ریال کاهش داشته است.
 دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
 از قبل $1,050,000 + 200,000 = 1,250,000$
 اینک $(40,000) + 0 = (40,000)$
 در نتیجه $1,010,000 + 200,000 = 1,210,000$

مثال: آقای امیر بابت کامپیوتری که در ماه آینده دریافت می‌کند ۲۰۰,۰۰۰ ریال پیش‌پرداخت کرد.
 یک دارایی (پیش‌پرداخت) به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال افزایش یافته و یک دارایی دیگر (صندوق) ۲۰۰,۰۰۰ ریال کاهش یافته است.
 دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
 از قبل $1,050,000 + 200,000 = 1,250,000$
 اینک $0 + 0 = 200,000 - 200,000$
 در نتیجه $1,050,000 + 200,000 = 1,250,000$

مثال: آقای امیر بابت تبلیغات که در ۳ ماه آینده برای مؤسسه تهران انجام خواهد داد ۱۲۰,۰۰۰ ریال دریافت کرد. دارایی‌ها (صندوق) ۱۲۰,۰۰۰ ریال افزایش داشته‌اند و بدهی‌ها (پیش‌دریافت) نیز ۱۲۰,۰۰۰ ریال افزایش یافته‌اند.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $۱,۰۵۰,۰۰۰ + ۲۰۰,۰۰۰ = ۱,۲۵۰,۰۰۰$
اینک $۱۲۰,۰۰۰ + ۰ = ۱۲۰,۰۰۰$
در نتیجه $۱,۰۵۰,۰۰۰ + ۳۲۰,۰۰۰ = ۱,۳۷۰,۰۰۰$

مثال: آقای امیر ۲۵,۰۰۰ ریال بابت هزینه آب و برق پرداخت نمود. دارایی‌ها (صندوق) ۲۵,۰۰۰ ریال کاهش داشته است و سرمایه نیز به علت پرداخت هزینه آب و برق ۲۵,۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $۱,۰۵۰,۰۰۰ + ۳۲۰,۰۰۰ = ۱,۳۷۰,۰۰۰$
اینک $(۲۵,۰۰۰) + ۰ = ۲۵,۰۰۰$
در نتیجه $۱,۰۲۵,۰۰۰ + ۳۲۰,۰۰۰ = ۱,۳۴۵,۰۰۰$

مثال: آقای امیر ملزومات به مبلغ ۱۵,۰۰۰ ریال به‌طور نسبی خریداری کرد. دارایی‌ها (ملزومات) ۲۵,۰۰۰ ریال افزایش داشته‌اند و بدهی‌ها نیز (حساب‌های پرداختی) ۲۵,۰۰۰ ریال افزایش یافته‌اند.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $۱,۰۲۵,۰۰۰ + ۳۲۰,۰۰۰ = ۱,۳۴۵,۰۰۰$
اینک $۰ + ۲۵,۰۰۰ = ۲۵,۰۰۰$
در نتیجه $۱,۰۲۵,۰۰۰ + ۳۴۵,۰۰۰ = ۱,۳۷۰,۰۰۰$

مثال: آقای امیر مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ را به‌عنوان سرمایه‌گذاری مجدد و به حساب بانک شرکت واریز نمود. دارایی‌ها (بانک) ۳۰۰,۰۰۰ ریال افزایش یافته است و سرمایه به علت سرمایه‌گذاری مجدد ۳۰۰,۰۰۰ ریال افزایش پیدا می‌کند.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $۱,۰۲۵,۰۰۰ + ۳۴۵,۰۰۰ = ۱,۳۷۰,۰۰۰$
اینک $۳۰۰,۰۰۰ + ۰ = ۳۰۰,۰۰۰$
در نتیجه $۱,۳۲۵,۰۰۰ + ۳۴۵,۰۰۰ = ۱,۶۷۰,۰۰۰$

مثال: آقای امیر خدماتی را به مبلغ ۴۰,۰۰۰ به شرکت اصفهان پرتو ارائه نمود که قرار شد وجه آن را سه ماه دیگر دریافت کند. دارایی‌ها (حساب‌های دریافتی) به مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال افزایش یافته است و سرمایه نیز به علت درآمد، ۴۰,۰۰۰ ریال افزایش یافته است.
دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه
از قبل $۱,۳۲۵,۰۰۰ + ۳۴۵,۰۰۰ = ۱,۶۷۰,۰۰۰$
اینک $۴۰,۰۰۰ + ۰ = ۴۰,۰۰۰$
در نتیجه $۱,۳۶۵,۰۰۰ + ۳۴۵,۰۰۰ = ۱,۷۱۰,۰۰۰$

بدهکار و بستانکار

از آنجا که سیستم ثبت اطلاعات و رخدادها در حسابداری سیستم دوطرفه است برای ثبت رخدادها باید حسابی بدهکار و حسابی دیگر بستانکار گردد.

دارایی‌ها ماهیت بدهکار داشته اما بدهی‌ها و سرمایه ماهیت بستانکار دارند. یعنی افزایش در دارایی‌ها به بدهکار و کاهش دارایی‌ها به بستانکار منظور می‌گردد. هم‌چنین افزایش در بدهی‌ها (سرمایه) به بستانکار و کاهش آن‌ها به بدهکار منظور می‌گردد.

سیستم حسابداری سیستمی دو طرفه است. یعنی هنگامی که معامله‌ای اتفاق می‌افتد برای ثبت آن معامله در دفاتر، حسابی بدهکار و حسابی بستانکار می‌شود. در حسابداری به سمت راست، بدهکار و به سمت چپ، بستانکار می‌گویند. یک‌بار دیگر معادله اساسی حسابداری را به یاد بیاورید:

دارایی‌ها = بدهی‌ها + سرمایه

دارایی‌ها در سمت راست معادله قرار دارند یعنی ماهیتشان بدهکار است به همین علت هنگامی که دارایی‌ها افزایش می‌یابند بدهکار می‌شوند و هنگامی که کاهش می‌یابند باید بستانکار شوند.

بدهی‌ها و سرمایه در سمت چپ معادله قرار دارند یعنی ماهیتشان بستانکار است به همین علت هنگامی که بدهی‌ها و سرمایه افزایش می‌یابند بستانکار می‌شوند و هنگامی که کاهش می‌یابند باید بدهکار شوند.

بدهکار		بدهی‌ها		سرمایه	
دارایی‌ها	بستانکار	+	-	+	-
-	+	+	-	+	-
درآمد		هزینه			
+	-	-	+		
+	-	-	+		

نکته: سرمایه‌گذاری مجدد و درآمد چون باعث افزایش سرمایه می‌شوند ماهیتشان بستانکار است و برداشت و هزینه‌ها چون باعث کاهش سرمایه می‌شوند ماهیتشان بدهکار است.

مراحل حسابداری

مراحل حسابداری به ترتیب عبارت‌اند از:

- ۱- ثبت فعالیت‌های مالی در دفاتر روزنامه
- ۲- انتقال اقلام به حساب‌های دفتر کل
- ۳- انتقال اقلام به حساب‌های دفتر معین
- ۴- تهیه تراز آزمایش اصلاح نشده
- ۵- اصلاحات
- ۶- تهیه تراز آزمایش اصلاح شده
- ۷- تهیه صورت‌های مالی

ثبت فعالیت‌های مالی در دفاتر روزنامه

دفتر روزنامه دفتری است که کلیه فعالیت‌های مالی مؤسسات در آن به صورت روزانه و به ترتیب تاریخ وقوع ثبت توضیح داده می‌شود. دفتر روزنامه را دفتر ثبت اولیه معاملات نیز می‌نامند. یکی از متداول‌ترین دفاتر روزنامه، دفتر روزنامه عمومی است که به شکل زیر است:

بستانکار	بدهکار	شرح	تاریخ		شماره روزنامه
			ماه	روز	

مثال) فعالیت‌های زیر را در دفتر روزنامه ثبت نمایید:

الف) مؤسس شرکتی خدماتی در تاریخ ۱۳/۱/۱۵ و مبلغ ۵۰۰۰ ریال را به عنوان آورده برای تأسیس شرکت نزد صندوق شرکت می‌سپارد.

۱/۱۵ } وجه نقد ۵۰۰۰
سرمایه ۵۰۰۰

ب) مؤسس شرکت، در تاریخ ۱۳۱۱/۲/۲۰ زمینی را به مبلغ ۱۰ ریال به صورت نقد برای شرکت خریداری می کند. (از حساب شرکت این خرید صورت می گیرد.)

۲/۲۰ } زمین ۱۰
وجه نقد ۱۰

ج) از بابت خدمات ارائه شده به مشتریان مبلغ ۲۰ ریال نقداً دریافت می گردد. تاریخ این رخداد ۱۳۱۱/۳/۱ می باشد.

۳/۱ } وجه نقد ۲۰
درآمد ۲۰

د) در تاریخ ۱۳۱۱/۳/۲۰ شرکت مبلغ ۱۵ ریال بابت هزینه آب و برق می پردازد.

۳/۲۰ } هزینه آب و برق ۱۵
وجه نقد ۱۵

ذ) شرکت ملزوماتی به قیمت ۲۵ ریال به صورت نسیه خریداری می کند. تاریخ این رخداد ۱۳۱۱/۳/۲۵ می باشد.

۳/۲۵ } ملزومات ۲۵
حسابهای پرداختی ۲۵

ر) در تاریخ ۱۳۱۱/۴/۱ مبلغ ۴۰ ریال به عنوان پیش پرداخت بیمه ۳ سال آتی به شرکت بیمه آلفا پرداخت می شود.

۴/۱ } پیش پرداخت بیمه ۴۰
وجه نقد ۴۰

(انتقال اقلام از دفتر روزنامه به دفتر کل)

مثال) برای رخدادهای مثال قبلی به شکل زیر به دفتر کل منتقل می گردند:

زمین	
۱۰ (ب)	
۱۰	

سرمایه	
۵۰۰۰ (الف)	
۵۰۰۰	

هزینه آب و برق	
۱۵ (د)	
۱۵	

درآمد	
۲۰ (ج)	
۲۰	

حسابهای پرداختی	
۲۵ (ذ)	
۲۵	

ملزومات	
۲۵ (ذ)	
۲۵	

وجه نقد

الف) ۵۰۰۰	ب) ۱۰
ج) ۲۰	د) ۱۵
۵۰۲۰	ر) ۴۰
۴۹۵۵	۶۵

پیش پرداخت بیمه

۴۰	ر)
۴۰	

تراز آزمایشی

تهیه تراز آزمایشی تعدیل نشده

حسابداران هرچند وقت یکبار و معمولاً در پایان هر ماه برای اطمینان از صحت ثبت ارقام و درستی مانده حسابها فهرستی از ماندههای مذکور تهیه می کنند که این فهرست تراز آزمایشی نامیده می شود. همچنین حسابداران قبل از تهیه صورت های مالی (ترازنامه و صورت سود و زیان) نیز تراز آزمایشی را تهیه می کنند. تراز آزمایشی معمولاً به شکل ۴ ستونی یا ۲ ستونی تهیه می شود. (در ادامه با اصلاحات آشنا می شوید)

تراز آزمایشی ۴ ستونی

مؤسسه آلفا

تراز آزمایشی ۴ ستونه اصلاح نشده

x1/12/29

شرح	جمع بدهکار	جمع بستانکار	مانده بدهکار	مانده بستانکار

در ستون شرح، نام حسابها نوشته می شوند.

در ستون جمع بدهکار، جمع بدهکار طرف حسابها نوشته می شود.

در ستون جمع بستانکار، جمع بستانکار طرف حسابها نوشته می شود.

در ستون مانده بدهکار، مابه التفاوت ستون بدهکار و بستانکار در مورد حسابهایی که ماهیت آنها بدهکار است نوشته می شود.

در ستون مانده بستانکار، مابه التفاوت ستون بدهکار و بستانکار در مورد حسابهایی که ماهیت آنها بستانکار است نوشته می شود.

تراز آزمایشی ۲ ستونه

در تراز آزمایشی ۲ ستونه فقط مانده بدهکار و یا مانده بستانکار حساب درج می شود و جمع بدهکار و بستانکار نیز نوشته می شود.

مثال) برای مثال می توان با توجه به اطلاعات مثال قبلی تراز آزمایشی زیر را تهیه نمود:

۱۳x1/1/29

شرح	بدهکار	بستانکار
وجه نقد	۴۹۵۵	
زمین	۱۰	

	۲۵	ملزومات
	۴۰	پیش پرداخت بیمه
۲۵		حسابهای پرداختنی
۵۰۰۰		سرمایه
۲۰		درآمد
	۱۵	هزینه آب و برق
۵۰۴۵	۵۰۴۵	جمع

نکته: اگر تراز آزمایشی توازن نداشت باید گامهای زیر برداشته شود تا اشتباه مشخص شود:

- ۱- جمعهای ستونهای تراز آزمایشی را یکبار دیگر کنترل کنید.
- ۲- عمل نقل ماندهها از دفتر کل به تراز آزمایشی را کنترل کنید.
- ۳- جمعهای دفتر کل را کنترل کنید.
- ۴- عمل نقل ماندهها از دفتر روزنامه را به دفتر کل کنترل کنید.

تعدیلات پایان دوره

در پایان دوره مالی، قبل از اینکه صورتهای مالی تهیه شود باید در دفاتر ثبتهای تعدیلی انجام شود. حسابهایی که در پایان سال احتیاج به اصلاح دارند عبارتاند از:

ملزومات

پیش پرداختها

پیش دریافتها

درآمدهای ثبت نشده (درآمدهای تعهدی)

هزینههای ثبت نشده (هزینههای تعهدی)

هزینه استهلاک داراییهای ثابت

مثال حال فرض کنید از ملزومات خریداری شده در تاریخ ۳/۲۵ تنها ۵ ریال آن باقی مانده باشد: (یعنی ۲۰ ریال آن مصرف شده باشد)

$$\left. \begin{array}{l} \text{هزینه ملزومات } ۲۰ \\ \text{ملزومات } ۲۰ \end{array} \right\} ۱۲/۲۹$$

در پایان سال اول باید پیش پرداخت بیمه را منقضى کنیم. به همان اندازه‌ای که از آن منقضى شده است:

$$\text{مقدار پیش پرداخت منقضى شده} = ۴۰ \times \frac{۹}{۳۶} = ۱۰$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{هزینه بیمه } ۱۰ \\ \text{پیش پرداخت بیمه } ۱۰ \end{array} \right\} ۱۲/۲۹$$

فرض کنید شرکت به ازای ارائه آتی خدمات به مشتری خاصی از او مبلغ ۲۵ ریال به عنوان پیش دریافت اخذ کرده باشد (در تاریخ ۱۳۸۱/۷/۱) و تا پایان سال تنها ۲۰ درصد از خدمات به مشتری ارائه شده باشد:

ثبت پیش دریافت به شرح زیر می باشد:

$$\left. \begin{array}{l} \text{وجه نقد } ۲۵ \\ \text{پیش دریافت درآمد } ۲۵ \end{array} \right\} ۷/۱$$

برای تعدیل آن به صورت زیر عمل می‌کنیم (در پایان سال)

$$۲۵ \times ۲۰\% = ۵$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{پیش‌دریافت ۵} \\ \text{درآمد ۵} \end{array} \right\} ۱۲/۲۹$$

فرض کنید قبض آب و برق شرکت برای بهمن ماه در تاریخ ۱۲/۲ برای شرکت ارسال گردیده باشد بنابراین لازم است تعدیل صورت گیرد چرا که نوعی هزینه تعهدی می‌باشد. (مبلغ قبض: ۱۰ ریال)

$$\left. \begin{array}{l} \text{هزینه آب و برق ۱۰} \\ \text{حساب‌های پرداختی ۱۰} \end{array} \right\} ۱۲/۲۹$$

استهلاک

دارایی‌های ثابت طبقه‌ای از دارایی‌های بلندمدت است. نمونه‌هایی از دارایی‌های ثابت زمین، ساختمان، ماشین‌آلات، اثاثه و ... هستند. دارایی‌های ثابت (به غیر از زمین) عموماً استهلاک‌پذیرند. استهلاک یعنی فرایند تخصیص سیستماتیک و منظم بهای تمام‌شده دارایی‌ها در طی عمر مفید آن‌ها. دارایی‌های ثابت (به غیر از زمین) به موازات استفاده از آن‌ها مستهلک شده و ارزش آن‌ها باید کاهش یابد. برای محاسبه هزینه استهلاک روش‌های مختلفی وجود دارد که در فصل حسابداری دارایی‌های ثابت توضیح داده خواهد شد و در اینجا تنها محاسبه هزینه استهلاک به روش خط مستقیم بیان می‌شود.

$$\text{ارزش اسقاط - بهای تمام‌شده دارایی ثابت} \\ \text{عمر مفید} = \text{هزینه استهلاک هر سال}$$

بهای تمام‌شده دارایی ثابت: بهای تمام‌شده دارایی ثابت شامل قیمت خرید دارایی ثابت به‌علاوه هزینه‌های مستقیم در ارتباط با خرید دارایی ثابت مانند هزینه حمل دارایی ثابت خریداری‌شده و هزینه بیمه آن است.
 ارزش اسقاط: به برآورد قیمت فروش دارایی بعد از پایان عمر مفید، ارزش اسقاط یا ارزش باقی مانده می‌گویند.
 عمر مفید: عمر مفید به تعداد سال‌هایی اطلاق می‌شود که می‌توان به‌طور مؤثر از دارایی ثابت استفاده نمود.
 حال فرض کنید شرکت ساختمانی به بهای تمام شده ۵۰ ریال در ابتدای سال خریداری کرده باشد:

$$\left. \begin{array}{l} \text{ساختمان ۵۰} \\ \text{وجه نقد ۵۰} \end{array} \right\}$$

این ساختمان ارزش اسقاطی برابر با ۱۰ و عمر مفید آن ۴ سال برآورد گردیده است:

$$\left. \begin{array}{l} \text{هزینه استهلاک ۱۰} \\ \text{استهلاک انباشته ۱۰} \end{array} \right\} ۱۲/۲۹$$

 نکته: استهلاک انباشته حسابی است با ماهیت بستانکار و کاهنده دارایی. استهلاک انباشته باید از بهای تمام‌شده دارایی‌های ثابت کم شود تا ارزش دفتری دارایی‌های ثابت به‌دست آید.

بنابراین با انتقال رخدادهای بالا از دفاتر روزنامه به دفاتر کل قادر به تهیه تراز آزمایشی تعدیل شده خواهیم بود:

هزینه ملزومات		ملزومات	
	۲۰	۲۰	۲۵
	۲۰		۵

هزینه بیمه		پیش پرداخت بیمه	
	۱۰	۱۰	۴۰
	۱۰		۳۰
پیش دریافت درآمد		وجه نقد	
۵	۲۵		۴۹۵۵
	۲۰	۵۰	۲۵
			۴۹۳۰
هزینه آب و برق		درآمد	
	۱۵	۲۰	
	۱۰	۵	
	۲۵	۲۵	
ساختمان		حسابهای پرداختی	
	۵۰	۲۵	
	۵۰	۱۰	
		۳۵	
استهلاک انباشته		هزینه استهلاک	
۱۰			۱۰
۱۰			۱۰

تراز آزمایشی تعدیل شده

۱۳۸۱/۱/۲۹

بستانکار	بدهکار	شرح
	۴۹۳۰	وجه نقد
	۱۰	زمین
	۵۰	ساختمان
	۵	ملزومات
	۳۰	پیش پرداخت بیمه
۳۵		حسابهای پرداختی
۲۰		پیش دریافتها
۵۰۰۰		سرمایه
	۲۵	هزینه آب و برق
	۱۰	هزینه ملزومات
	۱۰	هزینه بیمه
	۱۰	هزینه استهلاک
۲۵		درآمد
۱۰		استهلاک انباشته
۵۰۹۰	۵۰۹۰	جمع

تهیه صورت‌های مالی

پس از تهیه تراز آزمایش تعدیل شده باید صورت‌های مالی تهیه شوند. صورت‌های مالی عبارت‌اند از:

ترازنامه	}	الف) صورت‌های مالی اساسی
صورت سود و زیان		
صورت سود و زیان جامع		
صورت جریان وجه نقد		

ب) یادداشت‌های توضیحی پیوست صورت‌های مالی

صورت سود و زیان

صورت سود و زیان عملکرد مؤسسه را برای یک دوره مالی نشان می‌دهد. در صورت سود و زیان جمع درآمدها محاسبه شده و سپس جمع هزینه‌ها محاسبه شده و از جمع درآمدها کم می‌گردد تا سود و زیان دوره مالی به دست آید.

مؤسسه خدماتی آلفا

صورت سود و زیان

برای سال منتهی به ۱۳۹۹/۱۲/۳۱

	درآمدها:
<u>xx</u>	درآمد ارائه خدمات
xx	جمع درآمدها
	هزینه‌ها:
xx	هزینه حقوق
xx	هزینه بیمه
xx	هزینه آگهی
xx	هزینه آب و برق
<u>xx</u>	هزینه ملزومات
	جمع هزینه‌ها
<u>(xx)</u>	سود (زیان)
xx	

نکته: اگر درآمدها بیشتر از هزینه‌ها باشد مؤسسه دارای سود و اگر هزینه‌ها بیشتر از درآمدها باشد مؤسسه دارای زیان است.

صورت حساب سرمایه

برای محاسبه سرمایه پایان دوره باید صورت حساب سرمایه را تهیه نمود.

صورت حساب سرمایه به شکل زیر تهیه می‌شود:

مؤسسه خدماتی آلفا

صورتحساب سرمایه

x ۱/۱۲/۲۹

××	سرمایه اول دوره اضافه می شود:
××	سرمایه گذاری مجدد کسر می شود:
(××)	برداشت اضافه می شود:
××	سود یا کسر می شود:
(××)	زیان
××	سرمایه پایان دوره

ترازنامه

ترازنامه یا بیلان صورت وضعیت مؤسسه را در یک تاریخ معین نشان می دهد. شکل عمومی ترازنامه به شکل T و به شرح زیر است:

مؤسسه خدماتی آلفا

ترازنامه

به تاریخ x ۱/۱۲/۲۹

××	صندوق	××	حسابهای پرداختنی
××	حسابهای دریافتنی	××	ملزومات
××	پیش پرداخت	××	پیش پرداخت
××	اثاثه	××	اثاثه
(××)	استهلاک انباشته اثاثه	(××)	استهلاک انباشته اثاثه
××	زمین	××	سرمایه پایان دوره
××	ساختمان	××	ساختمان
(××)	استهلاک انباشته ساختمان	(××)	استهلاک انباشته ساختمان
××	جمع داراییها	××	جمع بدهیها و سرمایه

 توجه: ترازنامه ای که در بالا بیان شد به شکل ساده است. در فصل تجزیه و تحلیل صورتهای مالی ترازنامه یکبار دیگر تشریح می شود.

طبقه بندی حسابها

کلیه حسابها در یکی از طبقه بندیهای زیر قرار می گیرند:

۱- حساب‌های دائمی (حقیقی)

۲- حساب‌های موقت (صوری یا اسمی)

حساب‌های دائمی

حساب‌های دائمی حساب‌هایی هستند که مانده آن‌ها از سالی به سال دیگر انتقال می‌یابند. مانده این حساب‌ها در پایان سال مالی بسته شده ولی بلافاصله در سال مالی بعد افتتاح می‌شود. حساب‌های دائمی عبارت‌اند از: دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه.

حساب‌های موقت

حساب‌های موقت حساب‌هایی هستند که در پایان سال مالی بسته شده و به سال مالی بعد منتقل نمی‌شوند. کلیه حساب‌های مرتبط با سرمایه از جمله، درآمد، هزینه، برداشت و سرمایه‌گذاری مجدد حساب‌های موقت‌اند.

نکته: بعضی از حساب‌ها ماهیت مختلط دارند، مانند پیش‌پرداخت‌ها و ملزومات.

به این علت که در پایان سال مقداری از آن‌ها تبدیل به هزینه می‌شوند و مقداری دیگر به سال بعد منتقل می‌شوند.

بستن حساب‌ها

بستن حساب‌های موقت

برای بستن حساب‌های موقت باید به شرح زیر عمل کنیم:

۱- افتتاح حسابی به نام خلاصه حساب سود و زیان

۲- کلیه درآمدها با خلاصه سود و زیان بسته می‌شوند به این ترتیب که باید درآمدها را که ماهیت بستانکار دارند، بدهکار کرده و خلاصه حساب سود و زیان بستانکار شود.

درآمدها ××

خلاصه حساب سود و زیان ××

۳- کلیه هزینه‌ها با خلاصه سود و زیان بسته می‌شوند به این ترتیب که باید هزینه‌ها را که ماهیت بدهکار دارند، بستانکار کرده و خلاصه حساب سود و زیان بدهکار شود.

خلاصه حساب سود و زیان ××

هزینه‌ها ××

۴- حساب خلاصه سود و زیان را مانده‌گیری کنید و با حساب سرمایه ببندید. به این ترتیب که اگر خلاصه حساب سود و زیان دارای مانده بستانکار باشد، نشان‌دهنده سود است و برای بستنش باید خلاصه حساب سود و زیان را بدهکار کرده و حساب سرمایه را بستانکار کنیم. ولی اگر خلاصه حساب سود و زیان دارای مانده بدهکار باشد، نشان‌دهنده زیان است و برای بستنش باید خلاصه حساب سود و زیان بستانکار شود و حساب سرمایه بدهکار شود.

خلاصه حساب سود و زیان دارای مانده بستانکار (سود) است:

خلاصه حساب سود و زیان ××

سرمایه ××

بستن خلاصه حساب سود و زیان

خلاصه حساب سود و زیان دارای مانده بدهکار (زیان) است.

سرمایه ××

خلاصه حساب سود و زیان ××

بستن خلاصه حساب سود و زیان

۵- حساب برداشت و حساب سرمایه‌گذاری مجدد نیز با حساب سرمایه بسته می‌شود به این ترتیب که حساب برداشت که دارای ماهیت بدهکار است را بستانکار کرده و حساب سرمایه بدهکار می‌شود و حساب سرمایه‌گذاری مجدد که دارای ماهیت بستانکار است را بدهکار کرده و حساب سرمایه بستانکار می‌شود.

سرمایه ××

برداشت ××

بابت بستن حساب برداشت

سرمایه‌گذاری مجدد ××

سرمایه ××

بابت بستن حساب سرمایه‌گذاری مجدد

تهیه تراز اختتامیه

پس از بستن حساب‌های موقت فقط حساب‌های دائم باز است، با توجه به حساب‌های دائم، تراز اختتامیه تهیه می‌شود.

تراز اختتامیه

مؤسسه آلفا

x ۱/۱۲/۲۹

بستانکار	بدهکار	شرح
	××	صندوق
	××	بانک
	××	حساب‌های دریافتی
	××	ملزومات
	××	پیش‌پرداخت
××		حساب‌های پرداختی
××		پیش‌دریافت
××		پیش‌دریافت
××		اسناد پرداختی
××		سرمایه
××	××	جمع

بستن حساب دائم

برای بستن حساب‌های دائم باید دارایی‌ها را که مانده بدهکار دارند، بستانکار کرده و تراز اختتامیه بستانکار شود.

تراز اختتامیه ××

دارایی‌ها ××

بستن حساب دارایی‌ها

و برای بستن بدهی‌ها و سرمایه که مانده بستانکار دارند باید بدهی‌ها و سرمایه را بدهکار کرده و تراز اختتامیه بستانکار شود.

بدهی‌ها ××

سرمایه ××

تراز اختتامیه ××

سؤالات چهارگزینه‌ای کنکور سراسری فصل اول

۱- اگر خرید ۵۰,۰۰۰ ریال اثاثه به اشتباه به حساب خرید کالا بدهکار شده باشد اثر آن به ترتیب بر صورت حساب سود و زیان و ترازنامه چیست؟ (سال ۸۹)

- (۱) سود کمتر از واقع - دارایی کمتر از واقع
- (۲) سود بیشتر از واقع - دارایی بیشتر از واقع
- (۳) سود بیشتر از واقع - دارایی کمتر از واقع
- (۴) سود کمتر از واقع - دارایی بیشتر از واقع

۲- مقایسه دو ترازنامه در پایان سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ مؤسسه‌ای نشان می‌دهد که جمع دارایی‌ها ۴۵,۰۰۰ و سرمایه ۱۸,۰۰۰ ریال کاهش یافته است. تغییر در بدهی طی سال ۱۳۸۳ کدام است؟ (سال ۸۹)

- (۱) ۱۸,۰۰۰ کاهش
- (۲) ۶۳,۰۰۰ افزایش
- (۳) ۲۷,۰۰۰ کاهش
- (۴) ۲۷,۰۰۰ افزایش

۳- حسابدار مؤسسه «الف» سرمایه‌گذاری مجدد نقدی آقای «الف» را در بدهکار حساب نقد و بستانکار حساب برداشت ثبت کرده است. این ثبت سبب بروز کدام اشتباه در حساب‌های دفتر کل می‌شود؟ (سال ۸۹)

- (۱) برداشت مالک بیشتر از واقع نشان داده می‌شود.
- (۲) هم برداشت و هم سرمایه مالک بیشتر از واقع نشان داده می‌شود.
- (۳) هم برداشت و هم سرمایه مالک کمتر از واقع نشان داده می‌شود.
- (۴) فقط سرمایه مالک بیشتر از واقع نشان داده می‌شود.

۴- کدام اشتباه موجب می‌شود، در ترازنامه پایان دوره مالی، دارایی‌ها کمتر از واقع گزارش شود؟ (سال ۹۲)

- (۱) مبلغ بیمه‌نامه‌ای که هنوز اعتبار دارد، به حساب هزینه بیمه منظور شده است.
- (۲) در تعدیل حساب ملزومات، موجودی پایان سال بیشتر از واقع منظور شده است.
- (۳) حساب ملزومات بابت مقدار مصرف‌شده، در پایان دوره مالی تعدیل نشده است.
- (۴) آن قسمت از پیش‌دریافت درآمد که خدمات مورد تعهد آن انجام شده است از حساب پیش‌دریافت درآمد کسر نشده است.

۵- صاحب یک تعمیرگاه برای مصارف شخصی خود در آبان ماه ۱۵ میلیون ریال از صندوق تعمیرگاه و ۱۰ میلیون ریال از حساب پس‌انداز خود نزد بانک برداشت کرده است. حسابدار شرکت فقط رقم ۱۵ میلیون ریال را ثبت کرده است. چرا؟ (ارشد ۹۲)

- (۱) برای رعایت اصل تطابق
- (۲) برای رعایت اصل بهای تمام شده تاریخی
- (۳) برای رعایت فرض شخصیت واحد تجاری
- (۴) به دلیل آن که حساب دوم از نوع پس‌انداز بوده است.

۶- پس از تهیه صورت‌های مالی شرکت الف در پایان سال ۱۳۸۹، اشتباهات زیر کشف شده است: (ارشد ۹۴)

- (۱) فروش کالا به مبلغ ۵۴ میلیون ریال به‌طور نسیه، در حساب‌ها به مبلغ ۴۵ میلیون ریال ثبت شده است.
- (۲) سهام عادی منتشر شده به مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال در بستانکار حساب درآمد ثبت شده است.
- (۳) حقوق پرداخت نشده کارکنان برای سال ۱۳۸۹ به مبلغ ۱۲ میلیون ریال در حساب‌ها ثبت نشده است.
- (۴) دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام در ترازنامه (به ترتیب) چند میلیون ریال کمتر یا بیشتر از واقع نشان داده شده است؟

(۱) ۹ بیشتر، ۱۲ بیشتر، ۱۰۰ کمتر	(۲) ۹ کمتر، ۱۲ کمتر، ۹۷ کمتر
(۳) ۱۲ کمتر، ۹ کمتر، ۱۰۳ بیشتر	(۴) ۹ کمتر، ۱۲ کمتر، ۳ بیشتر

۷- بعد از بررسی کارشناسان مالی شرکت بتا، مشخص شد که در صورت‌های مالی این شرکت اشتباهاتی به شرح زیر رخ داده است. در صورت اصلاح این اشتباهات، مانده صحیح دارایی‌های شرکت در پایان سال ۱۳۹۰ چند میلیون ریال خواهد بود؟ (مانده دارایی‌ها قبل از اعمال اصلاحات ۷۵۰ میلیون ریال است)

ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به جای ۸۳ میلیون ریال، ۳۸ میلیون ریال ثبت شده است.

درآمد تحقق یافته ثبت نشده معادل ۵۰ میلیون ریال است.

پرداخت بدهی ۴۱ میلیون ریالی، ۱۴ میلیون ریال ثبت شده است.

پرداخت بدهی ۱۰ میلیون ریالی ثبت نشده است. (ارشد ۹۵)

۷۲۸ (۱) ۶۸۰ (۲) ۷۱۸ (۳) ۷۶۸ (۴)

۸- دارایی و بدهی شرکت (الف) در پایان سال ۱۳۹۵، به ترتیب ۲۰۰۰ و ۱۷۲۰ ریال و دارایی‌ها و بدهی‌ها در پایان سال ۱۳۹۶، به ترتیب ۲۵۰۰ و ۱۸۷۰ ریال است. چنانچه در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۵۰ ریال برداشت و مبلغ ۷۰ ریال سرمایه‌گذاری مجدد نموده باشد، سود سال ۱۳۹۶ چند ریال است؟ (ارشد ۹۷)

۴۳۰ (۱) ۵۰۰ (۲) ۵۲۰ (۳) ۵۷۰ (۴)

۹- بیمه منقضی نشده معمولاً جزء کدام قلم در نظر گرفته می‌شود؟ (ارشد ۹۷)

(۱) پیش‌دریافت درآمد (۲) پیش‌پرداخت هزینه (۳) درآمد انتقالی به دوره آتی (۴) مخارج انتقالی به دوره آتی

۱۰- سفته‌ای بابت طلب قبلی از مشتریان دریافت گردید، عنوان حساب بدهکار و بستانکار برای دارنده (گیرنده) سفته، به ترتیب کدام است؟ (ارشد ۹۷)

(۱) اسناد دریافتنی - اسناد پرداختنی (۲) اسناد پرداختنی - حساب‌های پرداختنی
(۳) اسناد پرداختنی - اسناد دریافتنی (۴) اسناد دریافتنی - حساب‌های دریافتنی

۱۱- اجاره دریافتی در کدام گروه از اقلام زیر قرار می‌گیرد؟ (ارشد ۹۷)

بدهی (۱) دارایی (۲) درآمد (۳) هزینه (۴)

سرمایه

۲۸۰	۱۵۰
۷۰	
۴۳۰	
۶۳۰	

۱۲- مانده حساب تراز افتتاحیه در ابتدای سال به کدام حساب منتقل می‌شود؟ (ارشد ۹۸)

(۱) سرمایه (۲) تراز اختتامیه (۳) سود (زیان) (۴) مانده ندارد

۱۳- رویداد مالی که موجب افزایش یک حساب دارایی می‌شود، احتمالاً موجب: (ارشد ۹۸)

(۱) کاهش حساب سرمایه می‌شود. (۲) کاهش حساب بدهی می‌شود.
(۳) افزایش حساب درآمد می‌شود. (۴) افزایش حساب هزینه می‌شود.

۱۴- آثار خرید نسبه ماشین‌آلات در معادله حسابداری کدام است؟ (ارشد ۹۸)

(۱) کاهش دارایی‌ها، افزایش بدهی‌ها (۲) افزایش دارایی‌ها، افزایش سرمایه
(۳) افزایش دارایی‌ها، افزایش بدهی‌ها (۴) افزایش بدهی‌ها، افزایش سرمایه

۱۵- زیان خالص دوره مالی ۵۰۰۰۰ ریال، برداشت طی دوره ۱۲۰۰۰ ریال، سرمایه‌گذاری مجدد طی دوره ۷۰۰۰۰ ریال، سرمایه پایان دوره ۵۰۰۰۰۰ ریال می‌باشد، سرمایه ابتدای دوره کدام است؟
 (۱) ۴۹۲۰۰۰ (۲) ۵۰۸۰۰۰ (۳) ۵۳۲۰۰۰ (۴) ۵۵۵۰۰۰ (ارشد ۹۸)

سوالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل اول

۱۶- کدام یک از گروه‌های ذیل جزء استفاده‌کنندگان درون‌سازمانی از گزارش‌های حسابداری هستند؟

(۱) اعتباردهندگان (۲) سرمایه‌گذاران (۳) سازمان‌های دولتی (۴) مدیران و گردانندگان عملیات

۱۷- طبقه‌بندی واحدهای اقتصادی به واحدهای خدماتی، بازرگانی، تولیدی بر اساس کدام یک از ویژگی‌های واحدهای اقتصادی است؟

(۱) هدف فعالیت (۲) تعداد مالک (۳) نوع مالکیت (۴) نوع فعالیت

۱۸- گزارش‌های مالی درون‌سازمانی، در «کدام شاخه حسابداری» تهیه می‌شوند؟

(۱) مالی (۲) دولتی (۳) شرکت‌ها (۴) مدیریت

۱۹- استفاده‌کنندگان از گزارش‌های حسابداری چه کسانی هستند؟

(۱) بانک‌ها، شرکت‌ها، سرمایه‌گذاران
 (۲) استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی، سازمان‌های دولتی
 (۳) استفاده‌کنندگان درون‌سازمانی، اعتباردهندگان، سرمایه‌گذاران
 (۴) استفاده‌کنندگان درون‌سازمانی، مدیران و گردانندگان عملیات

۲۰- در کدام گروه از مؤسسات ذیل، حسابداری واحدهای خدماتی اعمال می‌شود؟

(۱) هتل‌ها، دفاتر وکالت، مؤسسات آموزشی
 (۲) فروشگاه‌ها، کارخانه تولید ماشین‌آلات، واحد تولیدی صنایع غذایی
 (۳) بانک‌ها، مغازه فروش لوازم خانگی، کارگاه تولید محصولات مصرفی
 (۴) بنگاه عمده‌فروشی آهن، فروشگاه‌های رفاه، شرکت ذوب آهن اصفهان

۲۱- «چه شاخه» از حسابداری به تهیه و ارائه گزارش‌های مالی مورد نیاز استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی می‌پردازد؟

(۱) صنعتی (۲) دولتی (۳) مدیریت (۴) مالی

۲۲- بدهی همواره برابر است با:

(۱) بدهی - سرمایه (۲) سرمایه - دارایی (۳) دارایی + سرمایه (۴) هزینه-درآمد

۲۳- گزینه درست کدام است؟

(۱) افزایش هر حساب سرمایه بدهکار است.
 (۲) افزایش هر حساب دارایی بدهکار است.
 (۳) کاهش هر حساب بدهی بستانکار است.
 (۴) مانده حساب دارایی همیشه بستانکار است.

۲۴- دریافت وام حساب مؤسسه چه تأثیری بر معادله اساسی حسابداری دارد؟

(۱) افزایش دارایی = افزایش سرمایه
 (۲) افزایش دارایی = افزایش بدهی
 (۳) کاهش دارایی = افزایش بدهی
 (۴) کاهش دارایی = کاهش سرمایه

۲۵- دریافت بابت حساب‌های دریافتی چه تأثیری بر معادله حسابداری می‌گذارد؟

(۱) افزایش دارایی = کاهش بدهی
 (۲) افزایش دارایی = کاهش سرمایه
 (۳) کاهش دارایی = افزایش بدهی
 (۴) هیچ تأثیری ندارد.

۲۶- دارایی یک مؤسسه ۱,۷۴۰,۰۰۰ ریال، سرمایه آن ۸۰۰,۰۰۰ ریال و برداشت آن ۶۰,۰۰۰ ریال است، بدهی مؤسسه چند ریال است؟

(۱) ۸۸۰,۰۰۰ (۲) ۹۴۰,۰۰۰ (۳) ۱,۰۰۰,۰۰۰ (۴) ۱,۶۸۰,۰۰۰

۲۷- برای بستن حسابهای موقت از چه حسابی استفاده می‌شود؟

- (۱) سرمایه مالک (۲) تراز افتتاحی (۳) تراز اختتامی (۴) خلاصه سود و زیان

۲۸- کدام یک از حسابهای زیر جزء حسابهای دائمی محسوب می‌شود؟

- (۱) خلاصه سود و زیان (۲) برداشت (۳) سرمایه مالک (۴) هزینه

۲۹- با بستن حسابهای موقت (درآمد ۱۲۰,۰۰۰، هزینه ۱۰۰,۰۰۰، برداشت ۲۰,۰۰۰) نهایتاً سرمایه ....

- (۱) ۲۰,۰۰۰ بستانکار می‌شود. (۲) ۲۰,۰۰۰ بدهکار می‌شود.

- (۳) ۱۲۰,۰۰۰ بستانکار می‌شود. (۴) بدهکار و بستانکار می‌شود.

۳۰- برداشت جزء حسابهای موقت است یا دائمی با کدام حساب بسته می‌شود؟

- (۱) دائمی - سرمایه (۲) دائمی - خلاصه حساب سود و زیان

- (۳) موقت - خلاصه حساب سود و زیان (۴) موقت - سرمایه

۳۱- کدام یک از حسابهای زیر جزء حسابهای موقت محسوب می‌شوند؟

- (۱) برداشت (۲) پیش پرداخت هزینه (۳) پیش دریافت درآمد (۴) همه موارد

۳۲- گزینه صحیح مربوط به بستن دارایی‌ها در پایان دوره مالی کدام است؟

- (۱) تراز افتتاحی (بدهکار) - دارایی‌ها (بستانکار) (۲) تراز اختتامی (بدهکار) - دارایی‌ها (بستانکار)

- (۳) خلاصه سود و زیان (بدهکار) - دارایی‌ها (بستانکار) (۴) دارایی‌ها (بدهکار) - تراز اختتامی (بستانکار)

۳۳- کدام یک از حسابهای زیر جزء حسابهای دائمی است؟

- (۱) برداشت (۲) هزینه تعمیر (۳) بستانکاران (۴) درآمد شهریه

۳۴- کدام حساب جزء حسابهای موقت نیست؟

- (۱) برگشت از خرید و تخفیفات (۲) تخفیفات نقدی فروش

- (۳) حسابهای پرداختی (۴) خلاصه سود و زیان

۳۵- مانده نهائی حساب خلاصه سود و زیان واحدهای انفرادی با «چه حسابی» بسته می‌شود؟

- (۱) موجودی کالا (۲) برداشت (۳) سرمایه مالک (۴) تراز اختتامی

۳۶- امکان دیدن «چه حسابی» در تراز آزمایشی اختتامی وجود دارد؟

- (۱) برداشت (۲) ذخیره م.م (۳) کسر و اضافی صندوق (۴) سود و زیان ناشی از معاوضه

۳۷- در اول مهرماه ۷۱ قرارداد بیمه آتش سوزی به مبلغ ۱۲۰ هزار ریال است که به مدت دو سال منعقد گردید که حسابدار تمام مبلغ

حق بیمه را به حساب هزینه منظور نموده سود شرکت برای سال ۷۱ چند هزار ریال کمتر محاسبه شده است؟

- (۱) ۳۰ (۲) ۶۰ (۳) ۹۰ (۴) ۱۲۰

۳۸- با ثبت اصلاحی کدام حساب در پایان دوره بدهی مؤسسه کاهش می‌یابد؟

- (۱) پیش دریافت درآمد (۲) ملزومات (۳) هزینه بیمه (۴) حقوق معوقه

۳۹- مانده حساب موجودی ملزومات شرکت الف در اول سال مبلغ ۲۸ ریال بوده است. شرکت در طول سال، ۵۷ ریال ملزومات

خریداری و به حساب مزبور منظور نموده است. در صورتی که در پایان اسفند موجودی ملزومات ۱۵ ریال ارزیابی شده باشد، ثبت

تعدیلات پایان دوره (بدهکار - هزینه ملزومات و بستانکار - موجودی ملزومات) کدام است؟

- (۱) ۱۳ - ۱۳ (۲) ۳۲ - ۳۲ (۳) ۵۷ - ۵۷ (۴) ۷۰ - ۷۰

۴۰- مانده حسابهای هزینه استهلاک و استهلاک انباشته دارایی‌های ثابت در پایان دوره مالی:

- (۱) در تراز آزمایشی آورده می‌شود. (۲) در تراز آزمایشی اصلاح شده آورده می‌شود.

- (۳) در تراز آزمایشی اختتامی آورده می‌شود. (۴) در مرحله بستن حسابهای موقت، بسته می‌شود.

۴۱- از حساب‌های مخلوط است؟

- (۱) پیش‌دریافت (۲) بستانکاران (۳) هزینه‌های پرداختنی (۴) اضافه برداشت بانک

۴۲- در پایان سال مبلغ ۱۴,۰۰۰ ریال از ملزومات اداری مصرف نشده باقی مانده است و مانده حساب‌های هزینه ملزومات اداری ۷۲,۰۰۰ ریال است، در پایان سال برای اصلاح حساب‌ها بدهکار می‌شود. حساب:

- (۱) ملزومات اداری ۱۴,۰۰۰ ریال (۲) ملزومات اداری ۵۸,۰۰۰ ریال
 (۳) هزینه ملزومات اداری ۱۴,۰۰۰ ریال (۴) هزینه ملزومات اداری ۵۸,۰۰۰ ریال

۴۳- صورتحساب‌های مالی را می‌توان به‌طور مستقیم از روی ..... تهیه کرد.

- (۱) دفتر کل (۲) ترازنامه (۳) صورتحساب سود و زیان (۴) تراز آزمایشی اصلاح‌شده

۴۴- سرمایه امید در پایان دوره ۱۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال و در اول دوره ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال است. در صورتی که برداشت او ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ باشد سود خالص چند ریال است؟

- (۱) ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ (۲) ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ (۳) ۳۵,۰۰۰,۰۰۰ (۴) ۸۰,۰۰۰,۰۰۰

۴۵- سرمایه مؤسسه سنا در پایان دوره ۱۷۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال و در ابتدای دوره ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بوده است در صورتی که سود ویژه ۸۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال باشد میزان برداشت صاحب مؤسسه چند ریال است؟

- (۱) ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ (۲) ۳۵,۰۰۰,۰۰۰ (۳) ۵۵,۰۰۰,۰۰۰ (۴) ۱۴۰,۰۰۰,۰۰۰

۴۶- تراز آزمایشی .....

- (۱) فهرستی از تمام حساب‌ها با مانده‌هایشان است. (۲) یکی از صورت‌های مالی اصلی است.
 (۳) همان ترازنامه است. (۴) قبل از نقل مبادلات به دفتر کل تهیه می‌شود.

۴۷- استهلاک انباشته ....

- (۱) یک حساب بدهی است.
 (۲) مجموع هزینه استهلاک را از زمان تحصیل دارایی نشان می‌دهد.
 (۳) در زمان خرید، دارایی ثابت به جای حساب دارایی بدهکار می‌شود.
 (۴) با اطلاعات فوق نمی‌توان به این سؤال پاسخ داد.

۴۸- شرکتی اجاره نه ماهه آتی خود را به مبلغ ۶,۳۰۰ ریال پیش‌پرداخت می‌کند. ثبت تعدیلی لازم در پایان ماه اول بابت اجاره شامل کدام یک از موارد زیر خواهد بود؟

- (۱) پیش‌پرداخت اجاره ۷۰۰ ریال بدهکار (۲) پیش‌دریافت اجاره ۶,۳۰۰ ریال بستانکار
 (۳) هزینه اجاره ۷۰۰ ریال بدهکار (۴) پیش‌پرداخت ۵,۶۰۰ ریال بستانکار

۴۹- وصول حساب‌های دریافتنی باعث ..... خواهد شد.

- (۱) کاهش بدهی‌ها (۲) عدم تغییر خالص دارایی‌ها (۳) افزایش حقوق ماهانه (۴) افزایش جمع دارایی‌ها

۵۰- در مؤسسه‌ای، وجوه نقد ۳,۰۰۰ ریال، اسناد پرداختنی ۲,۵۰۰ ریال، حساب‌های پرداختنی ۴,۳۰۰ ریال، درآمد خدمات ۷,۰۰۰ ریال و هزینه اجاره ۱,۸۰۰ ریال است. جمع بدهی‌های مؤسسه مذکور چند ریال است؟

- (۱) ۵,۵۰۰ (۲) ۶,۸۰۰ (۳) ۹,۸۰۰ (۴) ۱۳,۸۰۰

۵۱- ثبت بستن هزینه حقوق با بستانکار شدن کدام حساب همراه خواهد بود؟

- (۱) خلاصه حساب سود و زیان (۲) برداشت (۳) هزینه حقوق (۴) سرمایه

۵۲- مانده خلاصه حساب سود و زیان بعد از بسته شدن درآمدها و هزینه‌ها برابر خواهد بود با .....

- (۱) مانده سرمایه منهای مانده حساب برداشت (۲) مانده حساب سرمایه در پایان فرایند بستن
 (۳) سود یا زیان ویژه دوره (۴) سود یا زیان ویژه منهای مانده حساب برداشت

۵۳- ترتیب گزارش دارایی‌ها و بدهی‌ها در ترازنامه چگونه است؟

- (۱) از بیشترین مبلغ به کمترین مبلغ
(۲) بر مبنای قابلیت نقدینگی
(۳) به ترتیب تاریخی
(۴) از کمترین مبلغ به بیشترین مبلغ

۵۴- اطلاعات زیر از مدارک مؤسسه میلاد استخراج شده است:

سرمایه در ابتدای دوره ۱,۰۰۰ ریال، سرمایه در پایان دوره ۸۰۰ ریال، برداشت‌های طی دوره ۱۲۰ ریال، سرمایه‌گذاری مجدد ۲۰۰ ریال، سود (زیان) خالص طی دوره چقدر است؟

(۱) ۱۲۰ ریال سود (۲) ۱۲۰ ریال زیان (۳) ۲۸۰ ریال سود (۴) ۲۸۰ ریال زیان

۵۵- حسابدار مؤسسه «الف» سرمایه‌گذاری مجدد نقدی آقای «الف» را در بدهکار حساب نقد و بستانکار حساب برداشت ثبت کرده است. این ثبت سبب بروز کدام اشتباه در حساب‌های دفتر کل می‌شود؟

- (۱) برداشت مالک بیشتر از واقع نشان داده می‌شود.
(۲) فقط سرمایه مالک بیشتر از واقع نشان داده می‌شود.
(۳) هم برداشت و هم سرمایه مالک بیشتر از واقع نشان داده می‌شود.
(۴) هم برداشت و هم سرمایه مالک کمتر از واقع نشان داده می‌شود.

۵۶- شرکت خدماتی همایون فعالیت خود را در اول اردیبهشت ۱۳۹۳ با سرمایه‌گذاری اولیه نقدی ۴,۰۰۰ ریال شروع نموده است. مؤسسه در اردیبهشت ۱,۰۰۰ ریال خدمات ارائه و در خرداد کل مبلغ را دریافت می‌کند. هزینه‌های متحمل در اردیبهشت ۶,۰۰۰ ریال بوده که مبلغ آن در تیر پرداخت شده است. طی خرداد، مالک ۲۰۰۰ ریال برای مصارف شخصی برداشت کرد. در صورت‌های مالی منتهی به ۱۳۹۳/۳/۳۱ مؤسسه که بر مبنای نقدی تهیه شده، سرمایه چند ریال گزارش خواهد شد؟

- (۱) ۲,۰۰۰ (۲) ۶,۰۰۰ (۳) ۱۲,۰۰۰ (۴) ۱۴,۰۰۰

۵۷- در شرکت سهامی البرز، مانده حساب پیش‌پرداخت اجاره در ابتدای سال ۱۳۹۳، ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال است. چنانچه شرکت در طی سال ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ بابت پیش‌پرداخت اجاره پرداخت نموده باشد در صورتی که مانده پیش‌پرداخت در پایان سال ۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال باشد، هزینه اجاره در طی چند سال ریال است؟

- (۱) ۲۴,۰۰۰,۰۰۰ (۲) ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ (۳) ۲۲,۰۰۰,۰۰۰ (۴) ۱۶,۰۰۰,۰۰۰

۵۸- در پایان دوره مالی هزینه‌ای را شناسایی کرده‌ایم، ولی هنوز وجه نقدی بابت آن پرداخت نشده است. این امر در کدام بخش از ترازنامه ثبت می‌شود؟

- (۱) حساب‌های پرداختنی که یکی از اجزای بدهی‌ها است.
(۲) حساب‌های پرداختنی که یکی از اجزای دارایی‌ها است
(۳) پیش‌دریافت‌ها که یکی از اجزای بدهی‌ها است.
(۴) پیش‌دریافت‌ها که یکی از اجزای دارایی‌ها است.

فصل دوم

حسابداری شرکتهای بازرگانی

«حسابداری موجودی کالا»

عناوین اصلی

- ❖ صورت سود و زیان در مؤسسات بازرگانی
- ❖ بهای تمام شده کالای فروش رفته
- ❖ فرضهای بهای تمام شده
- ❖ روشهای برآورد موجودی کالا
- ❖ قاعده اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش
- ❖ اشتباهات موجودی کالا

شرکت‌های بازرگانی شرکتهایی هستند که به خرید و فروش کالا اشتغال دارند. شرکت‌های بازرگانی کالاها را خریداری کرده و بدون اینکه در آنها تغییر شکلی به وجود بیاورند به فروش می‌رسانند.

■ صورت سود و زیان در مؤسسات بازرگانی

در مؤسسات بازرگانی برای محاسبه سود ناویژه باید به شرح زیر عمل کنیم:

مؤسسه بازرگانی آلفا

صورت سود و زیان

۲۹ برای سال منتهی به ۱۳/۱۲ x

××	درآمد فروش
	کسر می‌شود:
(××)	برگشت از فروش و تخفیفات
(××)	تخفیفات نقدی فروش
<u>××</u>	فروش خالص
	کسر می‌شود:
(××)	بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته
<u>××</u>	سود (زیان) ناویژه یا ناخالص

همچنین برای محاسبه بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته به شرح زیر عمل می‌کنیم:

جدول بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته

××	خرید طی دوره
	کسر می‌شود:
(××)	برگشت از خرید و تخفیفات
(××)	تخفیفات نقدی خرید
<u>××</u>	خرید خالص
	اضافه می‌شود:
<u>××</u>	هزینه حمل کالای خریداری‌شده
××	بهای تمام‌شده کالای خریداری‌شده
	اضافه می‌شود:
<u>××</u>	موجودی کالای اول دوره
××	بهای تمام‌شده کالای آماده برای فروش
	کسر می‌شود:
(××)	موجودی کالای پایان دوره
<u>××</u>	بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته

نکته: موجودی کالا حسابداری است که هم در ترازنامه و هم در صورت سود و زیان گزارش می‌شود.

نکته) با توجه به فرمول محاسبه‌ی بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته همچنین این فرمول را می‌توان به شکل‌های زیر نیز نوشت:

هزینه حمل کالای خریداری‌شده + خرید خالص طی دوره + موجودی کالای اول دوره = بهای کالای آماده برای فروش

بنابراین:

موجودی کالای پایان دوره - بهای کالای آماده برای فروش = بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته

نکته) به مجموع خرید خالص طی دوره و هزینه حمل کالای خریداری شده، بهای تمام شده خرید طی دوره نیز می‌گویند. بنابراین می‌توان بهای تمام شده کالای فروش رفته را به شکل زیر نوشت:

موجودی کالای پایان دوره - بهای تمام شده خرید طی دوره + موجودی کالای اول دوره = بهای تمام شده کالای فروش رفته
 تذکر) هزینه حمل کالای فروش رفته جزو هزینه‌های توزیع و فروش بوده و بخشی از هزینه‌های عملیاتی است و در محاسبه‌ی بهای تمام شده کالای فروش رفته تأثیری ندارد

مثال) با توجه به اطلاعات زیر که برای سال مالی ۱۳۸۹ می‌باشند، بهای تمام شده کالای فروش رفته را محاسبه کنید.

موجودی کالای پایان دوره = موجودی کالای اول دوره + ۵۰۰۰

خرید خالص طی دوره = ۷۰۰۰ ریال

موجودی کالای پایان دوره - هزینه حمل کالای خریداری شده + خرید خالص طی دوره + موجودی کالای اول دوره = بت کف

چون سؤال صحبتی از هزینه حمل نکرده است آن را صفر در نظر می‌گیریم.

$$-۵۰۰۰ + ۷۰۰۰ = ۲۰۰۰ = \text{بت ک ف}$$

□ مالکیت کالا

واحدهایی که در زمره موجودی کالا قرار می‌گیرند، آنهایی هستند که واحد تجاری مالک قانونی آن‌ها است. برای احراز مالکیت موجودی مواد و کالا باید قراردادهای حمل و نقل موجودی مواد و کالا بررسی شود. در زیر تنها به سه نمونه از قراردادها اشاره می‌شود.

FOB (مبدأ): مالکیت قانونی و مسئولیت‌های آن در زمان تحویل کالا توسط فروشنده در کشتی مبدأ به خریدار منتقل می‌شود.

FOB (مقصد): کالا تا زمانی که مؤسسه حمل و نقل آن را در کشتی مقصد به وی تحویل نداده، متعلق به فروشنده است.

EX-Work: مسئولیت و مالکیت فروشنده نسبت به کالا پس از تحویل کالا در درب کارخانه یا محل کار به خریدار خاتمه می‌یابد و کالا به مالکیت خریدار در می‌آید.

□ بهای تمام شده

بهای تمام شده شامل کلیه بهای لازم برای آماده‌سازی کالا به قصد فروش است. برای یک واحد تولیدی، بهای تمام شده شامل مواد مستقیم، دستمزد مستقیم، سربار ثابت و متغیر است. این بهای تمام شده سپس به حساب‌های موجودی کالای در جریان ساخت و کالای ساخته شده تخصیص می‌یابد. در مورد واحدهای بازرگانی نیز بهای تمام شده موجودی کالا شامل قیمت خرید، حمل به داخل، بیمه و سایر بهای متحمل برای آماده‌سازی کالا به قصد فروش است.

□ فرض‌های بهای تمام شده

تعیین بهای تمام شده کالای فروش رفته و موجودی کالا در هر یک از فرض‌های بهای تمام شده به سیستم مورد استفاده برای ثبت موجودی کالا بستگی دارد. سیستم‌های مورد استفاده، سیستم دائمی یا سیستم ادواری‌اند.

الف) سیستم ثبت ادواری: در سیستم ادواری، مقادیر موجودی با شمارش فیزیکی در یک تاریخ مشخص، تعیین شده و سپس با توجه به نتایج شمارش فیزیکی قیمت‌گذاری بر مبنای یکی از روش‌های ارزشیابی مورد استفاده انجام می‌شود. در پایان سال مالی، پس از شمارش و ارزیابی موجودی کالا ثبت اصلاحی لازم از بابت جایگزین نمودن موجودی پایان سال به‌جای مانده ابتدای سال انجام می‌شود.

ب) سیستم ثبت دائمی: در این سیستم، سوابق و مدارک موجودی‌ها به تفصیل نگهداری و منظم‌اً با زمان تطبیق می‌شود. از لحاظ تئوری شمارش فیزیکی موجودی‌ها در سیستم دائمی ضرورت ندارد اما به منظور کنترل ارقام مندرج در سوابق حسابداری، معمولاً

این شمارش‌ها انجام شده و هر گونه اختلاف احتمالی بین موجودی عینی و مانده دفاتر با ثبت اصلاحی مرتفع می‌شود. باید یادآور شد لزوماً شمارش‌ها در پایان سال مالی انجام نمی‌شود بلکه می‌توان این کار را به مرور، طی سال انجام داد. برای آشنایی با نحوه ثبت فعالیت‌های مالی در دو روش دائمی و ادواری به ثبت‌های کلی زیر توجه کنید:

شرح	ادواری	دائمی
۱- خرید نسیه کالا	خرید کالا ××	موجودی کالا ××
	حساب‌های پرداختی ××	حساب‌های پرداختی ××
۲- پرداخت هزینه حمل کالای خریداری‌شده	هزینه حمل ××	موجودی کالا ××
	صندوق ××	صندوق ××
۳- برگشت از خریدهای نسیه	حساب‌های پرداختی ××	حساب‌های پرداختی ××
	برگشت از خرید و تخفیفات ××	موجودی کالا ××
۴- فروش کالا به‌طور نسیه	حساب‌های دریافتی ××	(۴-۱) بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته ××
	درآمد فروش ××	موجودی کالا ××
		(۴-۲) حساب‌های دریافتی ××
		درآمد فروش ××
۵- برگشت از فروش‌های نسیه	برگشت از فروش و تخفیفات ××	(۵-۱) موجودی کالا ××
	حساب‌های دریافتی ××	بهای تمام‌شده کالای فروش‌رفته ××
		(۵-۲) برگشت از فروش و تخفیفات ××
		حساب‌های دریافتی ××
۶- ثبت اصلاحی موجودی کالای اول دوره	خلاصه حساب سود و زیان ××	ثبت ندارد
	موجودی کالای اول دوره ××	
۷- ثبت اصلاحی موجودی کالای پایان دوره	موجودی کالای پایان دوره ××	
	خلاصه حساب سود و زیان ××	

نکته: حساب‌های خرید، برگشت از خرید و تخفیفات، هزینه حمل خرید، فروش و برگشت از فروش و تخفیفات حساب‌های موقت بوده و در پایان سال به حساب خلاصه حساب سود و زیان بسته می‌شود.

خلاصه حساب سود و زیان ××	
خرید ××	
برگشت از فروش و تخفیفات ××	
هزینه حمل خرید ××	
بستن حساب خرید، برگشت از فروش و هزینه حمل خرید به حساب خلاصه سود و زیان ××	فروش
برگشت از خرید و تخفیفات ××	
خلاصه حساب سود و زیان ××	
بستن حساب فروش و برگشت از خرید و تخفیفات به حساب خلاصه سود و زیان	

انواع تخفیفات:

- تخفیفات تجاری: این تخفیفات به هنگام فروش کالا به علت قدرت چانه‌زنی خریدار و یا خرید عمده به خریدار داده می‌شود. این نوع تخفیفات در زمان معامله از قیمت کالا کسر می‌شود و ثبت نمی‌شود.
- تخفیفات به علت معیوب بودن: این تخفیفات معمولاً به علت معیوب بودن کالای خریداری‌شده و یا عدم تطابق نمونه با کالاهای خریداری‌شده به خریدار اعطا می‌شود. این تخفیفات در دفاتر ثبت نمی‌شود.